

Etická výchova

Pracovní listy pro 6. ročník základních škol a víceletá gymnázia

Marie Navrátilová

Hana Brichová

Marcela Matějcová

Ilustroval: Roman Bureš

V rámci projektu CZ.1.07/1.1.00/26.0114 „Etická výchova a učebnice“

Vytvořilo Etické fórum ČR, o. s., ve spolupráci s Národním institutem pro další vzdělávání.

Tento materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

CO NÁS SPOJUJE?

Dvojice se snaží vymyslet co největší počet věcí, činností, zájmů, které má společné (minimálně 8), a zapíše si je:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

Každá dvojice se spojí s další dvojicí, a utvoří tak čtveřici. Společně si přečtou seznamy a najdou opět nejméně osm společných věcí nebo zájmů. Podle těchto zájmů nakonec ještě vymyslí název pro svoji skupinu a způsob prezentace před ostatními skupinami.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

Název naší skupiny: .....

Jména členů skupiny:

- .....
- .....
- .....
- .....

SLOVO – ČÍNSKÝ ZNAK

Tento čínský znak pro „**slovo**“ vznikl kombinací znaků pro několik pojmů, které se **slovem a nasloucháním** souvisejí. Navrhni, z jakých pojmů se tento znak skládá.

聽

MLUV, POSLOUCHÁM

FORMULÁŘ – NASLOUCHÁNÍ: CO O TOBĚ VÍM

JMÉNO OSOBY, O KTEROU SE JEDNÁ: .....

		Co o tobě vím:	Správné odpovědi:
1.	Jakou má barvu očí?		
2.	Kolik má sourozenců?		
3.	Jak se dopravuje ráno do školy?		
4.	Co dělá rád/a?		
5.	Jaké jídlo má rád/a?		
6.	Které místo má nejraději?		
7.	Nejoblíbenější předmět ve škole?		
8.	Oblíbený zpěvák/hudební skupina?		
9.	Chová zvíře?		
10.	Nejlepší kamarád?		
11.	Co by mu/jí udělalo radost?		

ZVUKY SVĚTA

Napiš vše, co uslyšíš během jedné minuty:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DESATERO NEJČASTĚJŠÍCH CHYB V KOMUNIKACI

Přečti si desatero nejčastějších chyb v komunikaci:

1. NEPRAVDIVOST, NEPOZORNOST

Mluvčí si upravuje skutečnost nebo záměrně neříká pravdu. Posluchač v duchu přemýšlí, co bude dělat nebo říkat za pár minut, a neposlouchá mluvčího.

2. MNOHO OTÁZEK

Pokud se mluvčí neustále na něco ptá, rozhovor se změní ve výslechy.

3. DLOUHÉ TICHŮ

Při navazování rozhovoru nemůžeme najít správné téma.

4. MONOTÓNÍ HLAS

Mluvčí používá stejnou výšku hlasu, neklesá ani nemění tempo řeči.

5. ŽÁDNÝ VÝRAZ

Tvář mluvčího je bez mimičky, nepoužívá řeč těla.

6. SKÁKÁNÍ DO ŘEČI

Nenechat mluvčího dokončit větu, neustále ho přerušovat.

7. NEGATIVNÍ TÉMATA

Mluvčí opakuje samé stížnosti, např. špatné zdraví, rodinné problémy...

8. PROSAZOVÁNÍ VLASTNÍHO NÁZORU

Za každou cenu chtít mít pravdu. Mluvčí má pocit, že se nikdy nemýlí.

9. NUDA

Příliš dlouho se držet jednoho tématu, které nemusí být zajímavé pro ostatní.

10. PASIVITA, NEZÁJEM

Odpovídáme jedním slovem, nesdělujeme své myšlenky. S někým se nebavím.

Na druhou stranu pracovního listu vytvoř desatero správné komunikace tak, že ke každému z bodů desatera chyb vymyslíš správnou alternativu.

DESATERO SPRÁVNÉ KOMUNIKACE

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

Zadání: Nakresli pastelkami domeček s modrou střechou a žlutou omítkou. Na střеше bude komín. Domeček bude mít deset oken ve tvaru trojúhelníků a jedny obdélníkové dveře s klikou. Vedle domku bude psí bouda, u které bude hlídat prasátko, a kolem plačkový plot. Obrysy budov obtáhni černým fixem.

Zapiš, kdo bude omezen vylosovaným handicapem:

NESMÍ KRESLIT ŽLUTOU PASTELKOU

NESMÍ KRESLIT MODROU PASTELKOU

NESMÍ KRESLIT FIXEM

NĚMÝ .....

NEVIDOMÝ .....

BEZ PRAVÉ RUKY .....

Rozstříhej lístečky, vlož do obálky a vylosuj si svůj handicap:

NESMÍ KRESLIT ŽLUTOU PASTELKOU

NESMÍ KRESLIT MODROU PASTELKOU

NESMÍ KRESLIT FIXEM

NĚMÝ

NEVIDOMÝ

BEZ PRAVÉ RUKY

HÁDKA

Abychom se naučili zvládat náročné situace, musíme poznat sami sebe.

Dokonči věty:

Líbí se mi .....

Nelíbí se mi .....

Nemám rád .....

Mám rád .....

Vždy mě rozzlobí .....

Nejvíce mě uklidní .....

Je velmi důležité uvědomovat si své pocity a umět je někomu sdělit.

Vyjádři, jak by ses cítil v těchto situacích:

Včera jsem si v lavici zapomněl/a telefon. Ráno už tam nebyl.

Dostal/a jsem jedničku z těžké matematické prověrky.

Jdu domů pozdě a nemám klíče.

Měli bychom se snažit na každé špatné situaci najít něco dobrého.

Ke každému obrázku připiš něco kladného, co by mohla tato situace přinést:

DOKÁŽU TO JAKO ALEŠ?

Každé ráno, když vstanu, řeknu si, že mám dvě možnosti:

Prima, nová příležitost prožít krásný den... :-)

Už zase musím vstávat a jít do školy... :-(

Ve škole ..... a řeknu si, že mám.....

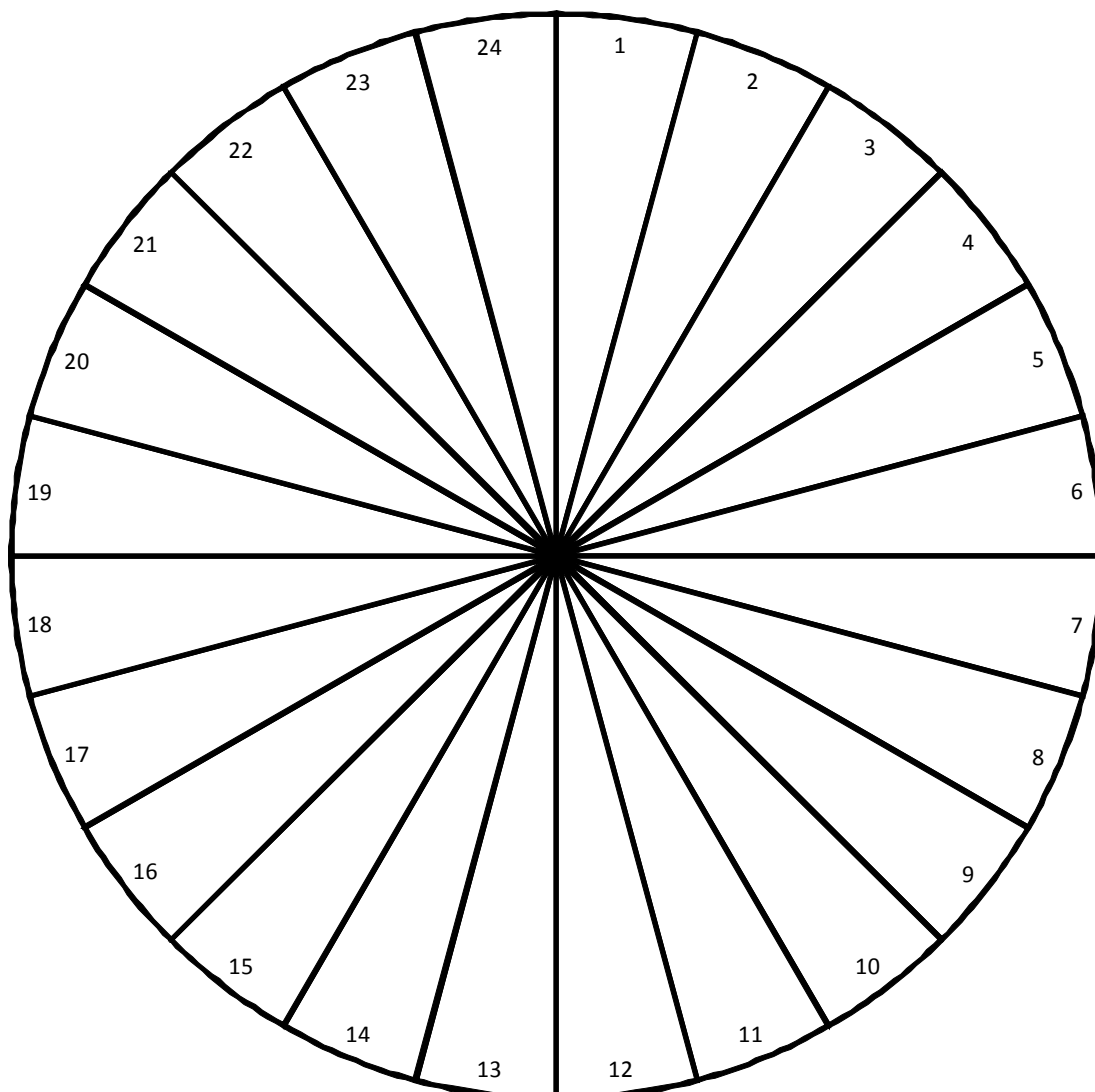
Když přijdu domů ze školy, ... Řeknu si, že mám .....

„PESIMISTA je ten, kdo dělá potíže ze svých příležitostí,
OPTIMISTA je ten, kdo dělá příležitosti ze svých potíží.“

Reginald Mandel

KOLÁČ ČASU

Koláč času aneb můj time management

1	13
2	14
3	15
4	16
5	17
6	18
7	19
8	20
9	21
10	22
11	23
12	24

„Dej každému dni příležitost, aby se mohl stát tím nejkrásnějším dnem tvého života.“

Mark Twain

GORDICKÝ UZEL

1. Nakresli nebo napiš, jak se cítíš, když něco říkáš a nikdo tě neposlouchá.

2. Odpověz na otázky:

Kdo byl král Gordiás a proč ho zvolili za krále?

.....
.....

Jaká byla věštba krále Gordiáse?

.....

Jak si lidé vysvětlují slovní spojení gordický uzel?

.....

Kdo byl Alexandr Veliký a jak vyřešil rozvazování gordického uzlu?

.....
.....

3. Vytvoř na druhou stranu pracovního listu myšlenkovou mapu. Zaznamenej do ní všechno, co víš o aktivním naslouchání.

4. Proč je v životě tak důležité, abychom poslouchali a respektovali jeden druhého?

5. Kdybys byl/a mostem, jakým mostem bys chtěl/a být? (připomeňte si – most komunikace...)

Odpověď vyjádři kresbou nebo slovy.

JAK JEN SE ROZHODNOUT?

ROZHODOVACÍ TABULKA

Zapište do tabulky všechny výhody i nevýhody rozhodnutí pasáčka pro vílu, ale i pro královnu:

VÍLA		KRÁLOVNA	
+	-	+	-

Zápis nejdůležitějších argumentů podporujících moje rozhodnutí a rozhodnutí skupiny:

Seznam protiargumentů:

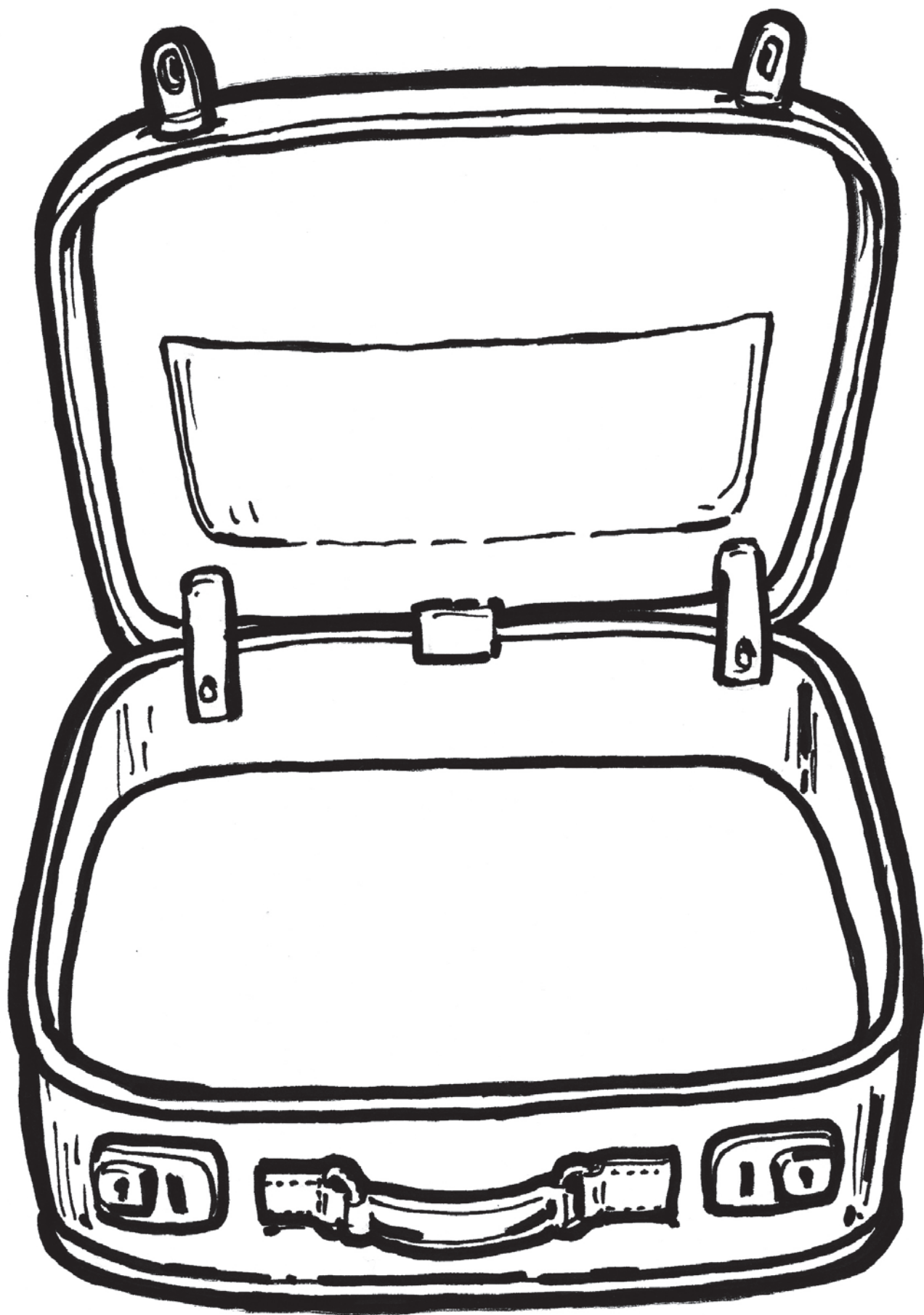

„Někteří lidé žijí tak opatrně, že umírají téměř zbrusu noví.“ **Rilke Rainer**

„Neustále jdi a je docela možné, že o něco zakopneš, když to třeba nejméně očekáváš. Nikdy jsem neslyšel, že by někdo zakopl o něco vsedě.“ **Charles F. Kettering**

„Třikrát měř, jednou řež.“

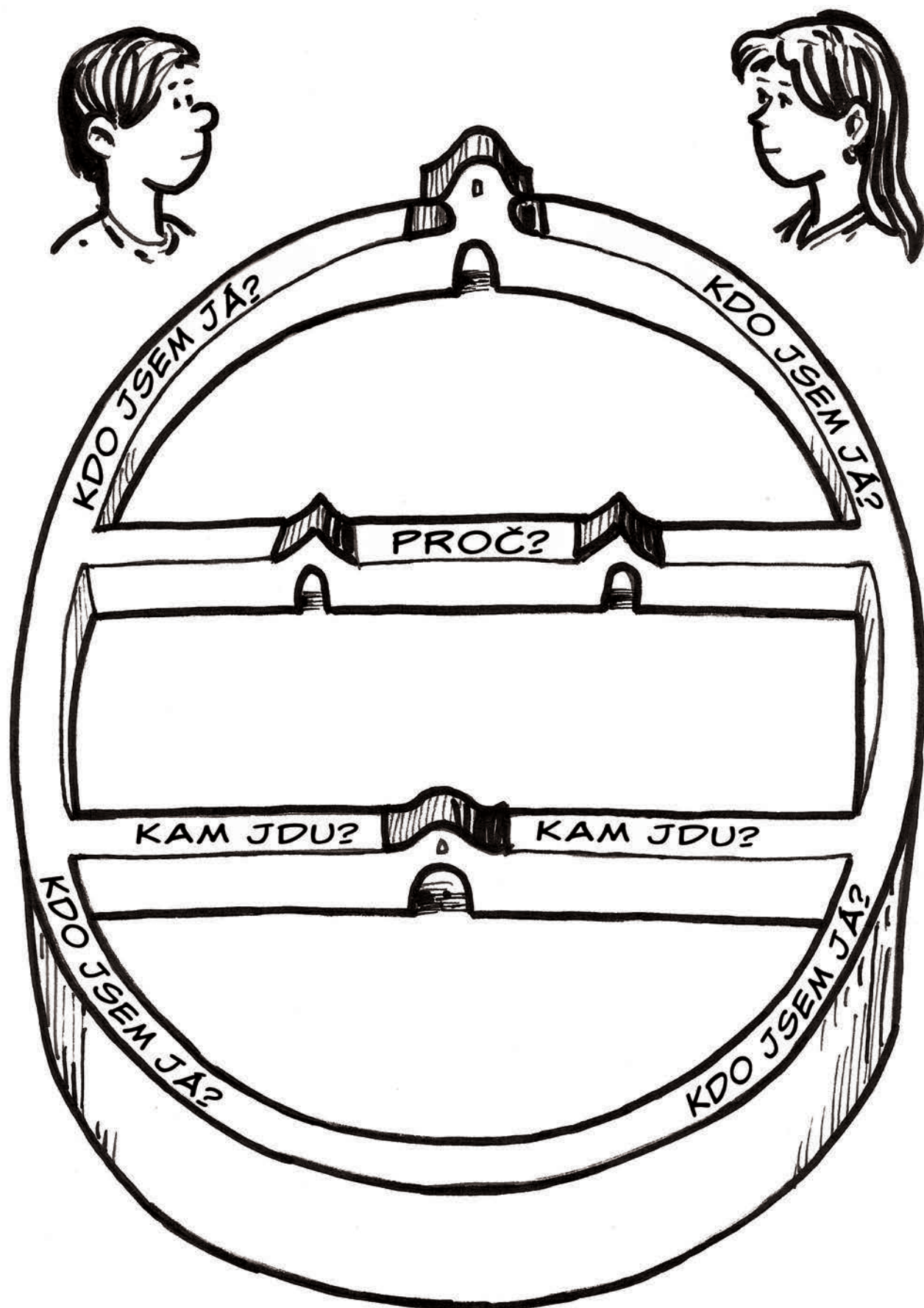

EVAKUAČNÍ ZAVAZADLO

Napiš své odpovědi na otázky do obrázku.

PRAVIDLA V ŽIVOTĚ

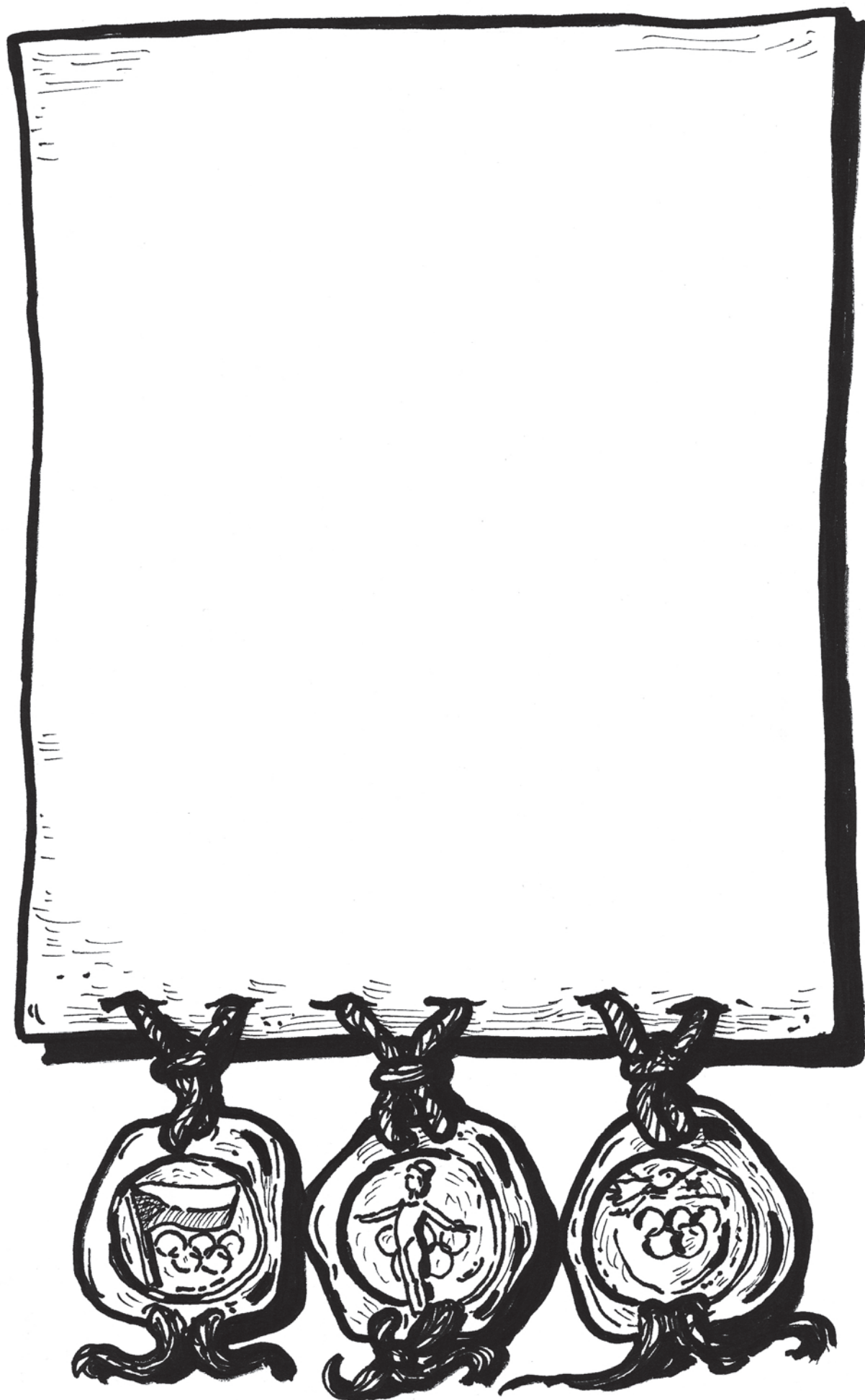
Ke každému vývojovému období člověka doplň věk a jaká pravidla musí dodržovat. Ke každému období nakresli symbolickou kresbu, která bude představovat člověka v této fázi života.

Vývojové období	Věk	Pravidla
Novorozenec		
Kojenec		
Batole		
Předškolní věk		
Školní věk		
Adolescence		
Dospělost		
Stáří		

Dále rozeberte své odpovědi v kruhu.

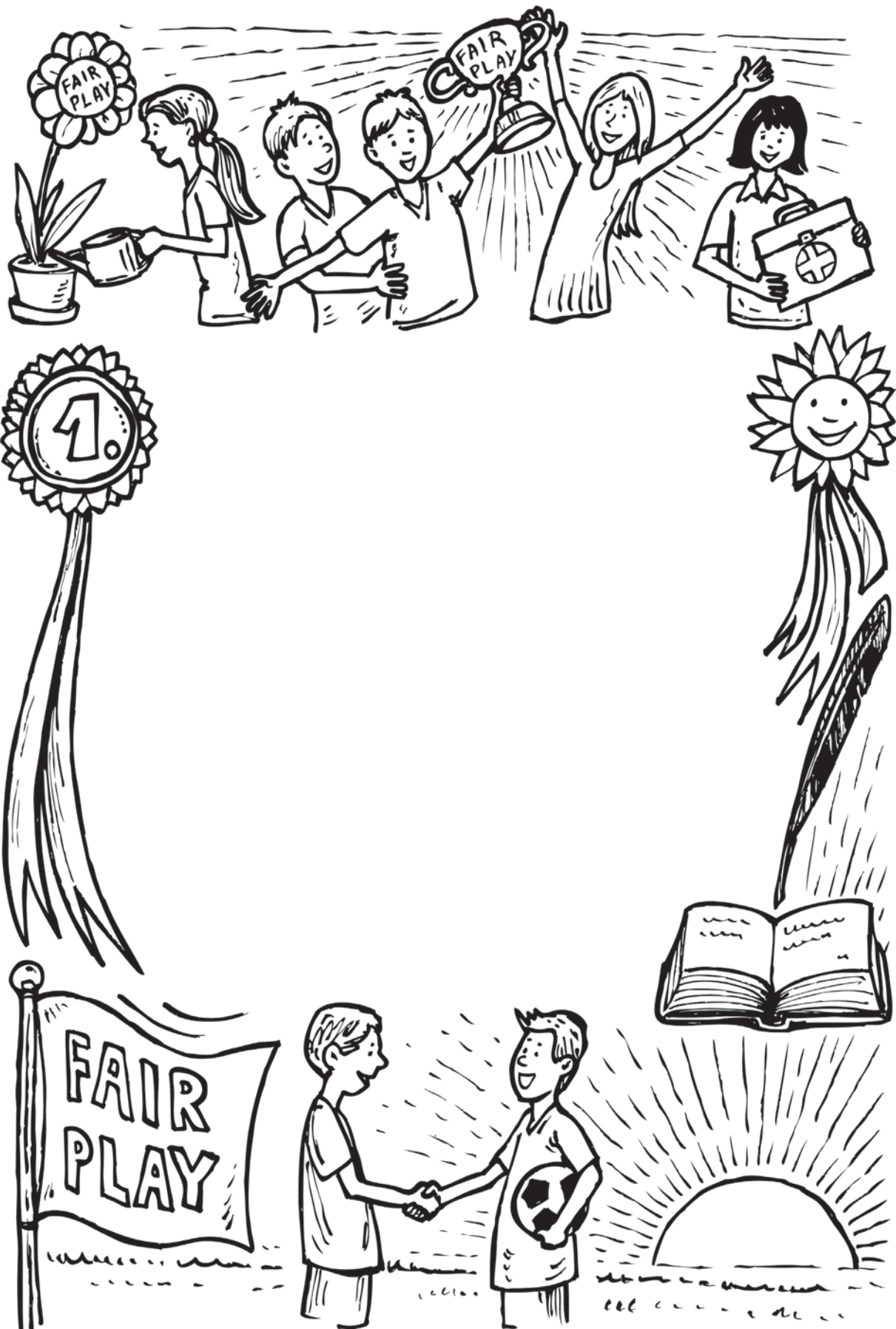

PRAVIDLA FAIR PLAY NAŠÍ TŘÍDY

JAK VYUŽÍVÁM VOLNÝ ČAS

Doplň: Člověk by měl svůj den rozložit na .....hodin práce, ...hodin spánku a .....hodin volného času. Volný čas je ten, který.....

- Napiš, jakým způsobem využíváš svůj volný čas:

- Proč trávíme čas u počítače nebo televize? Jaké jsou klady a zápory sledování TV a PC? Dopln do tabulky:

počítač		televize	
klady:	zápory:	klady:	zápory:

- Zamysli se, kolik hodin trávíš u PC nebo sledováním televize. Odhadni počet hodin a zapiš:

Ve dvojicích porovnejte, případně doplňte své odpovědi.

Během jednoho týdne si zapisuj do tabulky čas strávený na PC a u televize. Výsledky zaokrouhli na celé hodiny a porovnej s předchozí odpovědí. Jaký byl tvůj odhad?

den	počítač	televize

ZAMYSLI SE A PŘIŘAĎ:

Žurnalista

Žurnalistika

Žurnalistická etika

pochází z francouzského slova žurnál = deník. Je to obor, který popisuje novinářské povolání.

je soubor psaných i nepsaných norem, které se uplatňují v novinářské praxi. Střetává se zde svoboda slova s ochranou soukromí, právem na čest a důstojnost a zodpovědným hledáním pravdy.

je hledající, pátrající a vyšetřující novinář.

je člověk, jehož povoláním je sbírání, ověřování a šíření informací.

Investigativní žurnalista

Ve dvojici si prohlédni a prostuduj libovolné periodikum (noviny nebo časopis).

Poznamenej si odpovědi na následující otázky:

1. Jaká zpráva tě nejvíce zaujala?

.....

2. Vypiš pět nejzajímavějších titulků (nadpisů článků).

.....

3. Najdi článek, který na tebe může působit pozitivním příkladem.

.....

4. Najdi článek nebo titulek, který by nemusel být pravdivý.

.....

5. Najdi článek, který se ti nelíbí, a zdůvodni proč.

.....

6. Převažují ve vašem periodiku dobré – pozitivní zprávy, nebo negativní?

.....

7. Proč lidé chtějí slyšet špatné zprávy?

.....

Vaše odpovědi shrňte v kruhu.

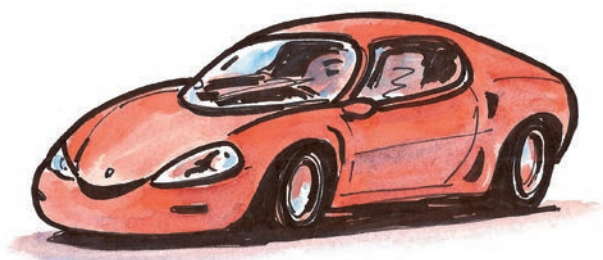

PODLÉHÁM ČASTO REKLAMĚ?

Často si přejeme různé dárky k narozeninám, svátkům nebo k Vánocům. Zamyslete se nad tím, co jste si v poslední době přáli. Bylo někdy vaše přání ovlivněno reklamou? Víš, čím tě reklama zaujala? Diskutujte ve čtyřčlenných skupinách a výsledek запиšte.

NAVRHNI SLOGAN K TOMUTO VÝROBKU:

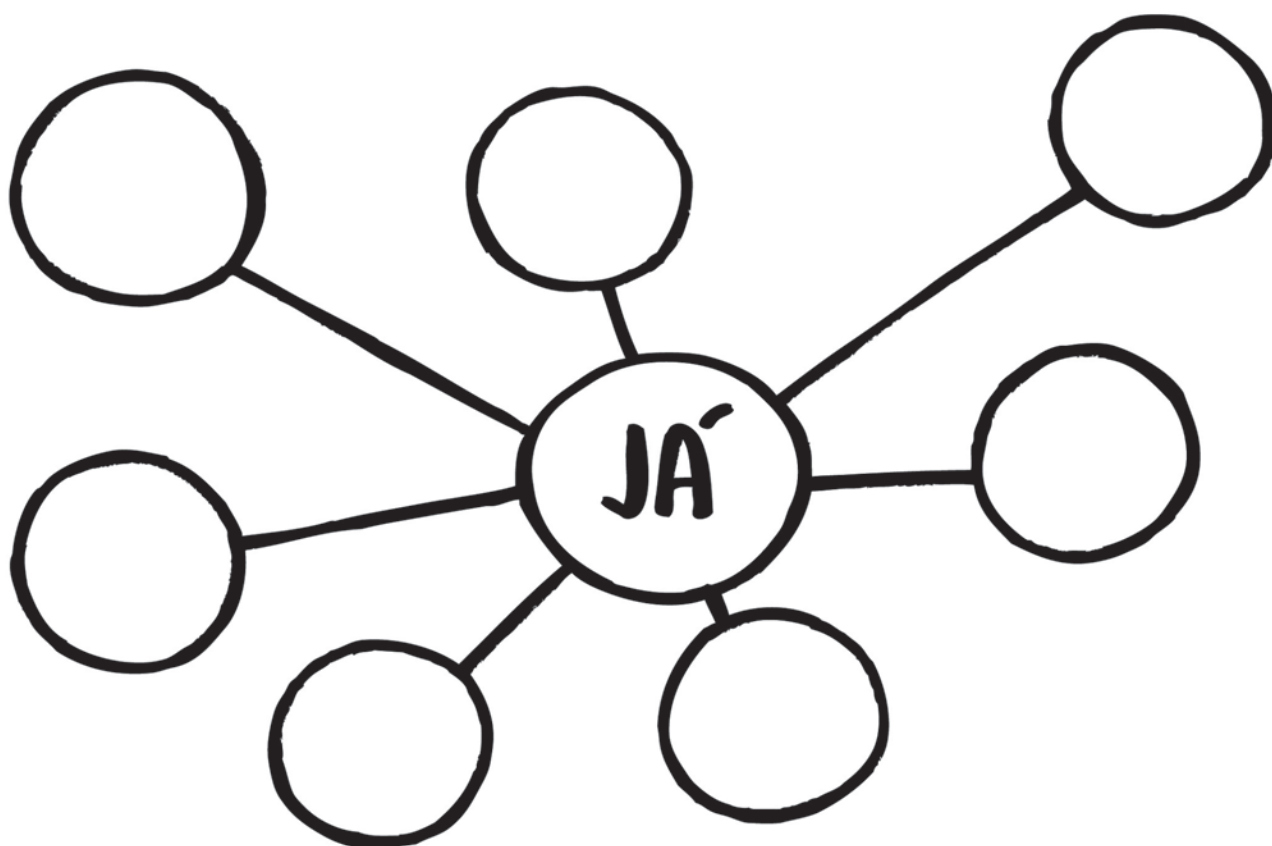
Reklama může být také umění. Určitě bychom v historii našli případy, kdy se vážení umělci zabývali reklamou. I současné plakáty a billboardy mohou být pěkné. Jak by měly vypadat? **Zkuste dát dohromady několik typů a rad pro tvorbu reklamy.**

Nezapomeň, že reklama má přilákat pozornost, vzbudit zájem o výrobek a dovést zákazníka k nákupu zboží!!!

MOJE POKLADY

1. Nejdůležitějších sedm

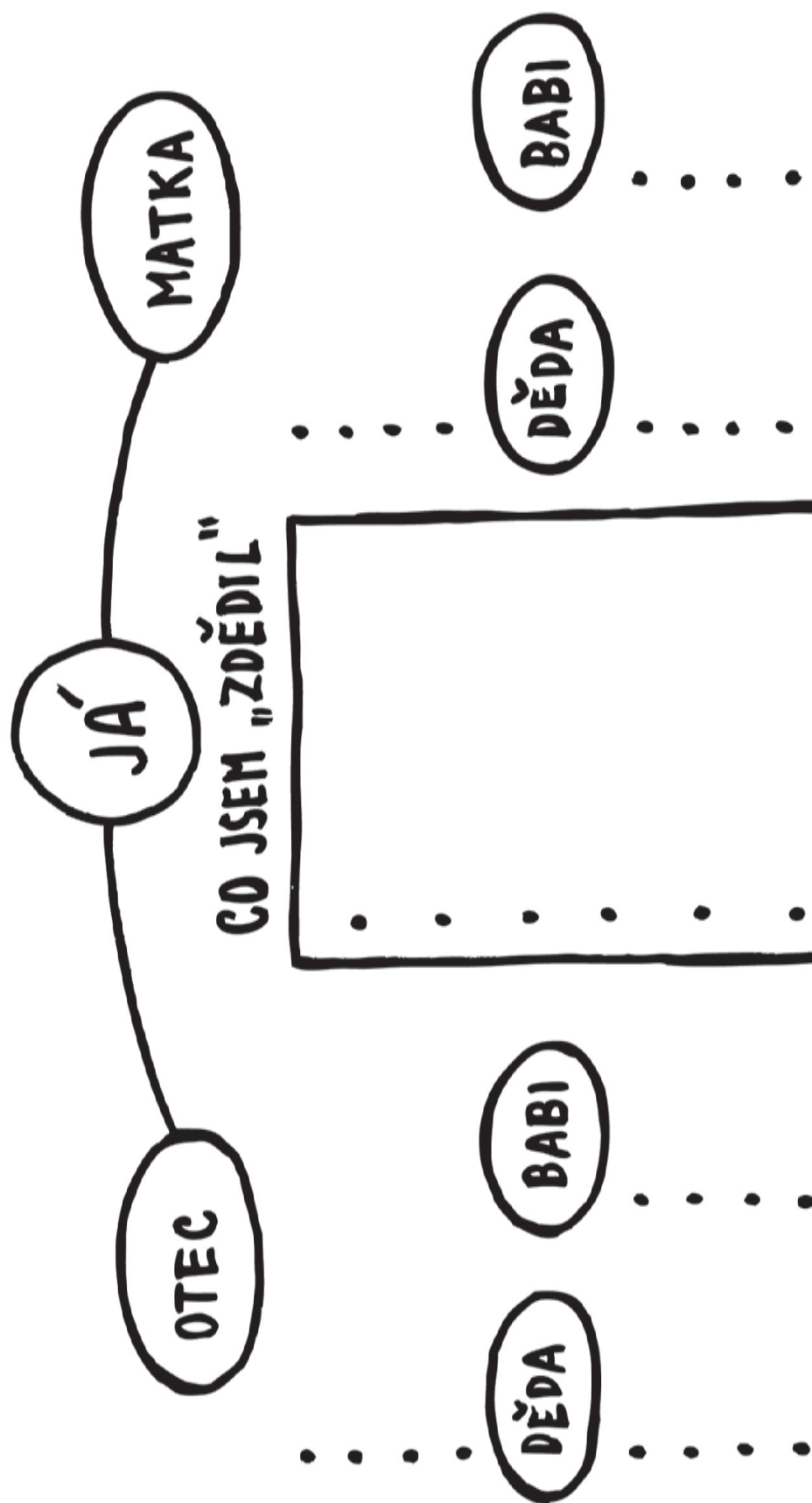
2. Moje poklady

.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼

MOJE DĚDICTVÍ

**NÁŠ RODINNÝ POKLAD JE ...
RÁD BYCH PŘEDAL DALŠÍ GENERACI ...**

DOMÁCÍ MANUÁL

1. Co musím a co můžu

	matka	otec	já	sourozenci
práva	1. 2. 3. 4. 5.			
povinnosti	1. 2. 3. 4. 5.			

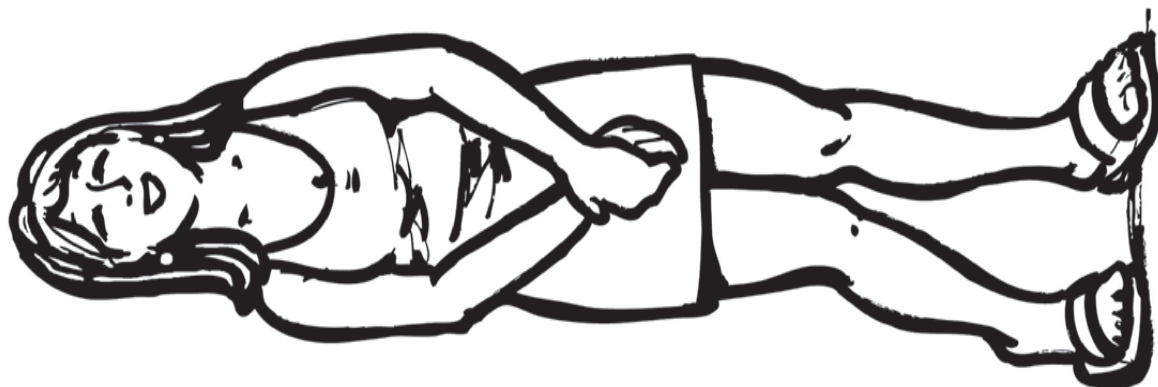
2. DOMÁCÍ MANUÁL pro použití .....

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....

SENZA MAMKA, SUPER TÁTA

SOUROZENECKÉ KONSTELACE

MOJE POSTAVENÍ V RODINĚ: .....

VÝHODY

-
-
-
-
-
-

NEVÝHODY

-
-
-
-
-
-

OBEČNÁ CHARAKTERISTIKA PRO: .....

VÝHODY

-
-
-
-
-
-

NEVÝHODY

-
-
-
-
-
-

VOLBA RODINY

----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ -----

....., volím si tě za matku, protože jsi .....

.....

.....

podpis

----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ -----

....., volím si tě za otce, protože jsi .....

.....

.....

podpis

----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ ----- ✂ -----

....., volím si tě za bratra/sestru, protože jsi .....

.....

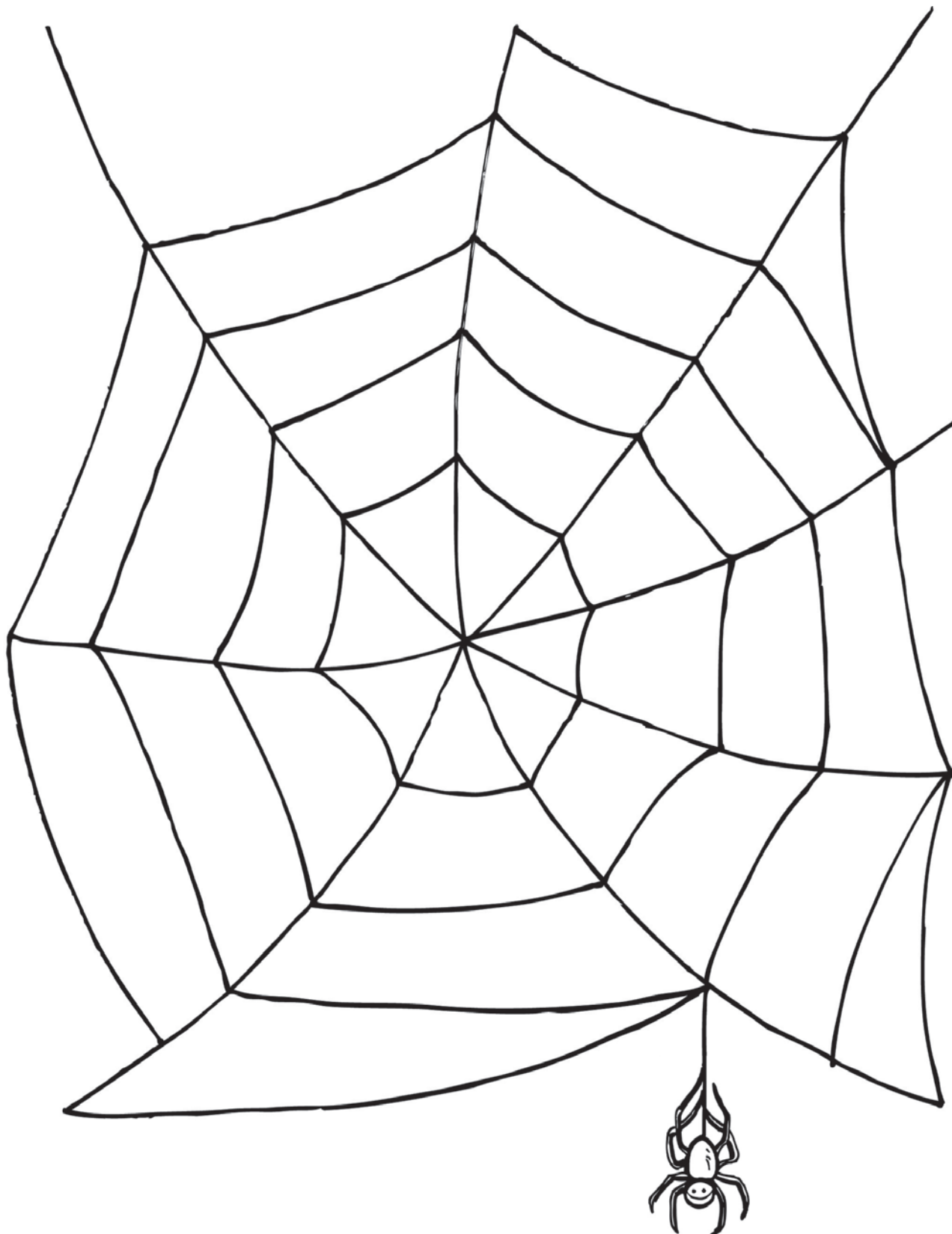
.....

podpis

Jména členů skupiny: .....

STANICE	ŘEŠENÍ							KONTROLA
1. DŘEVĚNÁ MÍSA	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	
2. CO JSTE SE NAUČILI OD PRARODIČŮ/ SENIORŮ	<ul style="list-style-type: none"> • • • • • • • 							
3. HISTORICKÉ UDÁLOSTI 20. STOL. (PRÁCE S LEXIKONEM, ENCYKLOPEDIÍ NEBO PC...)								
4. ŽÍT PŘED 60–70 LETY (ÚVAHA)								
5. OBJEVY, VYNÁLEZY 20. STOL (PRÁCE S TEXTEM DĚDEČEK A VNUK)								
6. JAKÉ ZMĚNY, OBJEVY OČEKÁVÁTE ZA DALŠÍCH 60 LET?								
7. STAROSTI STÁŘÍ	<ul style="list-style-type: none"> • • • • • • • 							
8. POMOC SENIORŮM/PRARODIČŮM – BURZA NÁPADŮ (KONKRÉTNĚ)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

NEBER¹

SI²

VŠECHNO³

VYUŽIJ⁴

VŠE⁵

CO⁶

SI⁷

VEZMEŠ⁸

VEZMI⁹

SI¹⁰

JEN¹¹

TO¹²

CO¹³

OPRAVDU¹⁴

POTŘEBUJEŠ¹⁵

ŽIVOT V „KUKLE“

1. ZDRAVÁ STRAVA

Co, kdy a jak jíst? Popište také zásady správného stravování:

2. OSOBNÍ HYGIENA

Co dělat, abychom se já i moje okolí cítili svěže a pohodlně:

3. AKTIVITY

Burza sportovních a jiných nápadů proti nudě:

4. RODINA

Co potřebujeme od své rodiny, aby nám (dětem i rodičům) bylo spolu dobře:

5. OSOBNOSTI

Kdo nám může být vzorem, inspirací (k děláni dobrých skutků, k dosahování dobrých výsledků v práci, sportu... v životě):

6. TIPY NA DOBRÉ FILMY, KNIHY, HUDBU

Rozvíjet svoji osobnost znamená mít přehled o tom, co je zajímavé číst, poslouchat a sledovat:

7. PŘÍRODA

Co obdivujete, čerpáte z pobytu v přírodě (aneb proč neprosedět život u PC nebo TV):

ZNÁME SAMI SEBE?

A: Vybarvi pojmy podle toho, k jaké postavě patří (červeně dívky, modře chlapci nebo modročerveně):

urychlení růstu

zvětšování prsů

ochlupení v podpaží

pravidelné měsíční krvácení (menstruace)

změny hlasu - mutace

výron semene ve spánku (noční poluce)

ztopoření penisu (erekce)

vytváření estrogenu a progesteronu

tvorba pohlavních buněk - vajíček

růst vousů

akné

dozrávání pohlavních buněk

vytváření testosteronu

zvýšené pocení

dozrávání pohlavních žláz

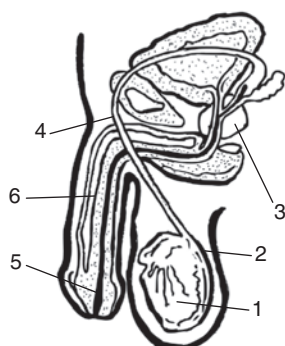
výron semene (ejakulace)

časté změny nálad

zaoblování boků

dotváření a zvětšení zevních pohlavních orgánů

B: Znáš své tělo? Víš, jak se jednotlivé orgány v těle jmenují? Spoj správné pojmy s pohlavními orgány:

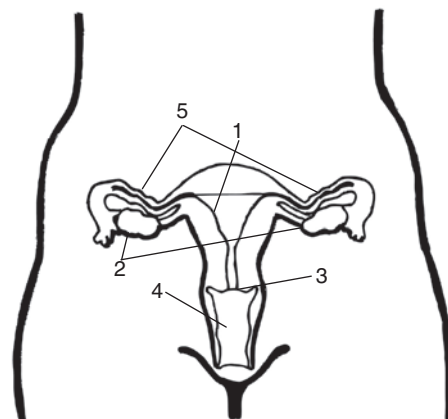

ŽENSKÉ POHLAVNÍ ORGÁNY:

vaječníky, děložní čípek, pochva, vejcovody, děloha

MUŽSKÉ POHLAVNÍ ORGÁNY:

penis, nadvarle, varle, prostata, chámovod, (močová trubice)

1. ANKETA (PRŮZKUM V OBLASTI INFORMACÍ O DOSPÍVÁNÍ)**Kde získáváš informace o dospívání a sexualitě?**

Jméno	Od rodičů	Od sourozenců	Od kamarádů	Ze školy	Z internetu	Z knih a časopisů	Z filmů a TV	Jinak
Celkem								

Výsledky průzkumu zaznamenejte barevně do grafu (pro každou položku zvolte jinou barvu):

Výsledky průzkumu pro agenturu TEENAGERS								
9								
8								
7								
6								
5								
4								
3								
2								
1								
POČET HLASŮ ↑	Od rodičů	Od sourozenců	Od kamarádů	Ze školy	Z internetu	Z knih a časopisů	Z filmů a TV	Jinak
POŘADÍ→								

1. Ve filmu se pohybuje několik postav. Zkuste se jim přiblížit. Vyplňte následující tabulku („jak“ a „proč“):

Postavy	Joe hlavní postava, oběť	Kim „pachatelka“	učitelka	matka	Rob kamarád
Jak? (základní rysy chování)					
Proč? (možné důvo- dy jednání)					
A my? (tak bychom se zachovali my)					

2. Jak by ses na místě jednotlivých postav zachoval ty?

3. Zkus se se sousedem shodnout na tom, jak byste se zachovali, a zapiš to do tabulky do řádku („A my?“).

4. Co je to šikana?

5. Co je to kyberšikana?

6. Proč to vlastně útočník dělá?

JAKÉ VLASTNOSTI A CHOVÁNÍ DRUHÉHO POHLAVÍ OBDIVUJI A JAKÉ SE MI NELÍBÍ

A. Každý vyplní sám:

Co obdivuji na osobách druhého pohlaví?	Co se mi naopak nelíbí?

Tři nominace na nejgalantnějšího spolužáka (píší dívky) nebo nejsympatičtější spolužačku (píší chlapci):

1. ....
2. ....
3. ....

B. Vyplní skupina:

Jaké chování, vlastnosti se nám líbí u druhých?	Co se nám u druhého pohlaví naopak nelíbí?

Tři nominace na nejgalantnějšího spolužáka (píše skupina dívek) nebo nejsympatičtější spolužačku (píše skupina chlapců):

1. ....
2. ....
3. ....